

zaustavili tudi v Dubrovniku. Slučajno smo na Stradunu naleteli na Josipa Lučića, ki je bil študijsko v Dubrovniku. Bil je takoj pripravljen prevzeti strokovno vodstvo pri ogledu dubrovniških znamenitosti. Pri razlagi je bil enkrat in nepozaben. Študentje so uživali ob njegovih ekskurzijah po dubrovniški preteklosti.

Za vse te redne stike, včasih le slučajna in bežna srečanja sem pokojnemu gosparu Josipu Lučiću od srca hvaležen.

Ignacij Voje

IVAN OČAK

(1920–1994)

Marca 1994 smo prejeli iz Zagreba presunljivo vest, da je sredi znanstveno-raziskovalnega dela umrl hrvaški zgodovinar prof. dr. Ivan Očak, mednarodno priznani raziskovalec stalinskih čistk.

Dr. Ivan Očak je bil rojen 1920. leta. Srednjo šolo je končal v Zagrebu. V času druge svetovne vojne je sodeloval v antifašističnem boju (1941–1945) jugoslovanskih partizanov. Po spletu življenjskih okoliščin ga je pot vodila v Sovjetsko zvezo (tja je bil poslan na zdravljenje) tik pred izbruhom jugoslovansko-sovjetskega spora v času Informbiroja. V danih okoliščinah je ostal v Moskvi, se odločil za študij zgodovine in diplomiral na Zgodovinski fakulteti Univerze »Lomonosov«. Tu je končal tudi postdiplomski študij, odbranil doktorsko disertacijo in več kot dvajset let predaval »zgodovino Jugoslavije« na katedri za zgodovino Južnih in Zahodnih Slovanov ter se problemsko usmeril v proučevanje vpliva Oktobra na razvoj delavskega in komunističnega gibanja v Jugoslaviji med obema vojnama.

Dr. Očak je – kot univerzitetni profesor – vseskozi trmasto vztrajal na stališču, da ni zgodovinskega raziskovanja brez preučevanja arhivskega gradiva. V času Hruščove ere je bilo njegovi zahtevi ugodeno; dovoljeno mu je bilo delo v moskovskih arhivih, in to na gradivu, ki se je nanašalo na jugoslovansko zgodovino. To je bila prelomna točka v njegovem raziskovalnem delu, saj se je smelo osredotočil na povsem novo in neraziskano temo, ki se mu je ponudila ob pregledovanju arhivskega gradiva – na proučevanje »usode« jugoslovanskih emigrantov (komunistov) v Sovjetski zvezi, ki so »izginili« v stalinskih čistkah in bili (po XX. kongresu KPSZ) v večini primerov rehabilitirani. Rezultat njegovega raziskovalnega dela je obsežen opus, ki obsega prek dvesto znanstvenih del (od teh je dvajset knjig), ki so bila objavljena v Sovjetski zvezi, Bolgariji, Poljski, bivši Jugoslaviji in Hrvaški.

Po vrnitvi v Zagreb v sedemdesetih letih je dr. Očak delal kot znanstveni svetnik na Zavodu za hrvatsko zgodovino pri Filozofski fakulteti Univerze v Zagrebu. Še naprej je vztrajno raziskoval svojo »življenjsko temo« in objavil vrsto del. Na tem mestu naj omenimo samo najodmevnejše: *Jugoslaveni u Oktobru*, Moskva-Beograd 1967; *U borbi za ideje Oktobra. Jugoslavenski povratnici iz Sovjetske Rusije (1918–1921)*, Zagreb 1976; *Jugoslavenski Oktobarci. Likovi i sudbine*, Zagreb 1979; *Vojnik revolucije. Život i borbeni put Vladimira Čopića*, Zagreb 1980; *Krleža – Partija. Miroslav Krleža u radničkom i komunističkom pokretu 1917–1941*, Zagreb 1982; *Braća Cvijići*, Zagreb 1982; *Jugoslavenski emigranti iz SAD u SSSR-u*, Zagreb 1985; *Gorkič. Život. rad i pogibija*, Zagreb 1988; *Afera Diamantstein. Prvi antikomunistički proces u Kraljestvu Srba. Hrvata i Slovenca (1919)*, Zagreb 1988. Zadnje objavljeno delo prof. Očaka nosi naslov »Hrvatsko-ruske veze« (Zagreb 1993); nedokončano pa ostaja žal njegovo poslednje delo o kontroverzni osebnosti jugoslovanskega komunističnega gibanja *Andriji Hebrangu*, kateremu je posvetil v zadnjih letih vso raziskovalno vneto.

Z dr. Ivanom Očakom smo izgubili ne samo pomembnega raziskovalca jugoslovanskega delavskega in komunističnega gibanja med obema vojnama in stalinskih čistk med jugoslovansko (komunistično) emigracijo v Sovjetski zvezi, temveč tudi odličnega poznavalca moskovskih arhivov in ne nazadnje tudi pomembnega sodelavca v novem mednarodnem projektu »Kominterna«, ki poteka pod okriljem Mednarodnega inštituta za socialno zgodovino v Amsterdamu. Med nami pa ostaja še naprej s svojimi pomembnimi izvirnimi deli, s katerimi ni samo rekonstruiral in osvetlil življenjskih usod tistih protagonistov, ki so še do nedavnega bili »zamočani« in označeni kot »izdajalci« v vrstah jugoslovanskega in mednarodnega komunističnega gibanja, temveč nam je pomagal tudi globlje razumeti stalinske metode obračunavanja in fizičnega likvidiranja političnih nasprotnikov v lastnih (komunističnih) vrstah.

Avugst Lešnik